

**Educació Corporal i Psicomotriu als Centres
d'Educació Infantil II**

Codi: 105049

Crèdits: 4

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500797 Educació Infantil	OB	4	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Lurdes Martínez Mínguez

Correu electrònic: Lurdes.Martinez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Laura Moya Prados

Carolina Nieva Boza

Prerequisits

L'assignatura d' Educació Corporal i Psicomotriu en els centres d'Educació Infantil I de 3r curs del Grau en Educació Infantil, és prèvia a la d'Educació Corporal i Psicomotriu en els centres d'Educació Infantil II. S'adverteix que cal haver assolit els seus objectius i competències abans de cursar aquesta assignatura de 4t.

Objectius

Aquesta assignatura de 4r. curs es complementa amb la de *Educació Corporal i Psicomotriu I*, de 3r. curs, i l'assignatura de "Joc i Moviment" de 4t curs.

Objectiu General: Proporcionar als futurs mestres d'Educació Infantil les eines necessàries per impartir l'Educació Psicomotriu en el marc de la institució escolar.

Objectius específics:

- Valorar el cos del mestre i el de l'infant com a mitjà d'expressió, aprenentatge i desenvolupament.
- Identificar el marc teòric de l'educació psicomotriu a l'etapa de 0 a 6 anys.
- Indagar en l'observació i anàlisi de les conductes psicomotrius dels infants.
- Analitzar diferents propostes pràctiques de l'educació psicomotriu en l'àmbit escolar.
- Desenvolupar propostes d'intervenció, així com estratègies i recursos de la pràctica psicomotriu.
- Establir un sistema d'actituds com a educador/a que s'ajusti a les necessitats dels infants.
- Reflexionar sobre el paper de l'educació psicomotriu en el marc general de l'escola.

Competències

- Analitzar críticament el treball personal i utilitzar els recursos per al desenvolupament professional.
- Conèixer els fonaments musicals, plàstics i d'expressió corporal del currículum d'aquesta etapa així com les teories sobre l'adquisició i desenvolupament dels aprenentatges corresponents.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Elaborar propostes didàctiques que fomentin la percepció i expressió musicals, les habilitats motrius, el dibuix i la creativitat.
- Expressar-se i utilitzar amb finalitats educatives altres llenguatges: corporal, musical, audiovisual.
- Identificar trastorns en la son, l'alimentació, el desenvolupament psicomotor, l'atenció i la percepció auditiva i visual.
- Promoure i facilitar els aprenentatges en la primera infància, des d'una perspectiva globalitzadora i integradora de les diferents dimensions cognitiva, emocional, psicomotora i volitiva.
- Promoure l'autonomia i la singularitat de cada estudiant com a factors d'educació de les emocions, els sentiments i els valors en la primera infància.
- Saber utilitzar el joc com a recurs didàctic, així com dissenyar activitats d'aprenentatge basades en principis lúdics.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament el treball personal a través de processos d'autoavaluació.
2. Conèixer els fonaments d'expressió corporal del currículum d'aquesta etapa així com les teories sobre l'adquisició i desenvolupament dels aprenentatges corresponents.
3. Conèixer els plantejaments del desenvolupament psicomotriu en el currículum de l'etapa d'Educació Infantil.
4. Dissenyar, aplicar i avaluar una seqüència d'aprenentatge que respecti la globalitat i singularitat de cada infant.
5. Elaborar propostes didàctiques que fomenten la percepció i expressió de les habilitats motrius i la creativitat, utilitzant altres llenguatges com el musical i el plàstic.
6. Elaborar propostes didàctiques que fomenten la percepció, les habilitats motrius i la creativitat.
7. Identificar els trastorns del desenvolupament psicomotriu.
8. Preparar sessions de treball amb els companys i pels companys aplicant els aprenentatges adquirits.
9. Preparar sessions de treball per als companys, aplicant els aprenentatges adquirits, de forma significativa i autònoma.
10. Realitzar treballs en equip a través de sessions de treball corporal.
11. Reconèixer la identitat de l'etapa i les seves característiques cognitives, psicomotores, comunicatives, socials i afectives.
12. Utilitzar diferents llenguatges (corporal, musical i audiovisual), per expressar els aprenentatges adquirits en l'assignatura.
13. Utilitzar el joc com a recurs didàctic, així com dissenyar activitats d'aprenentatge basades en principis lúdics.

Continguts

1

2. Didàctica de l'Educació Psicomotriu a l'Educació Infantil
3. Components neuromotors
4. Components perceptuomotors

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament aprenentatge és l'estudiant i sota aquesta premissa s'ha planificat la metodologia de l'assignatura.

Majoritàriament s'utilitzaran dinàmiques que començant per l'exposició conceptual i de bases teòriques amb tot el grup classe, es passa a analitzar i debatre la seva aplicació a l'Educació Infantil en seminaris i sessions pràctiques amb grups reduïts.

Les activitats formatives que tenen lloc en aquesta assignatura poden ser dirigides, supervisades i autònomes:

- Les **activitats dirigides** estan conduïdes pel professor/a o pels propis estudiants, i es realitzen en els espais de la Facultat. Poden ser o classes amb tot el gran grup, o seminaris i sessions de pràctica corporal en grup reduït. Les classes amb tot el grup es basen en exposicions dels continguts i qüestions bàsiques del temari. Els seminaris i sessions pràctiques són espais de treball per a aprofundir, analitzar, contrastar, debatre, viure, reflexionar i avaluar els continguts de l'assignatura. Els **seminaris** es fan mitjançant activitats com: l'estudi de casos, vídeos, anàlisis de material, dinàmiques de grup, resolució de problemes, pròpia experiència, discussió-debats, etc. Les **sessions pràctiques** es realitzen a través de la pròpia vivència corporal, la formació i reflexió que aquesta comporta, i la realització d'una sessió pràctica tant pels seus companys de la Facultat com en un grup d'infants. Els seminaris i sessions pràctiques són d'assistència obligatòria i l'alumnat s'adscriurà a un dels grups programats de manera que els estudiants han d'assistir sempre al mateix seminari i estar repartits de forma equitativa tenint el número més semblant possible d'alumnes cadascun d'ells.
- Les **activitats supervisades** pel professor/a fora de l'aula inclouen el conjunt de tutories individuals i grupals, físiques i virtuals, que han de servir per acompanyar a l'estudiant en el seu procés d'aprenentatge orientant tasques, resolent dificultats i supervisant el seguiment de les seves evidències d'aprenentatge.
- El **treball autònom** és el que realitza l'estudiant de forma independent per desenvolupar les competències i assolir els objectius de l'assignatura.

La metodologia docent proposada pot experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Magistral en gran grup (Presencial)	12	0,48	3, 5, 7, 11
Seminaris i sessions de Pràctica-Laboratori en grup reduït	18	0,72	1, 10, 13
Tipus: Supervisades			
Tutoria i acompanyament	20	0,8	1, 4, 9, 10
Tipus: Autònomes			
Treball autònom de l'estudiant	50	2	1, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 13

Avaluació

L'avaluació per a superar l'assignatura serà contínua, formativa i compartida.

Serà condició indispensable per aprovar l'assignatura l'assistència mínima a un 80% de les sessions de seminari i pràctica-laboratori, independentment de les causes que puguin causar les faltes d'assistència (els justificants que es presentin en cas d'absència serviran únicament per explicar l'absència, en cap cas seran un eximent de la presencialitat). Una altre condició indispensable per aprovar l'assignatura és haver entregat la

Documentació de la sessió de Psicomotricitat del PAPCo-T (Projecte d'Aprenentatge Psicomotor Co-Tutorat) a l'escola com a tard, durant la primera setmana de febrer. Es considerarà NP (No presentat) aquell alumna que no hagi lliurat o participat en cap activitat d'avaluació.

Per poder superar l'assignatura, s'han d'aprovar cadascun dels 3 blocs d'activitats d'avaluació de que consta l'assignatura. També és absolutament necessari demostrar una actitud compatible amb la professió docent: escolta activa, respecte, participació, cooperació, empatia, amabilitat, puntualitat, no jutjar, argumentar, ús adequat dels dispositius electrònics (mòbil, ordinador, etc.). També és imprescindible que l'estudiant mostri que és responsable i rigorós en el treball autònom, participar de forma activa a les classes, mostrar pensament crític i unes conductes que afavoreixen un entorn amable i positiu, democràtic i on es respecten les diferències de gènere, cultura, etc. A més, específicament a les sessions pràctiques cal venir vestit amb roba esportiva per poder executar totes les activitats proposades i mostrar una predisposició i participació activa. S'ha de tractar amb cura i respecte tot el material del gimnàs, deixant-lo en perfecte estat i ordenat després d'usuari. Si es genera algun rebuig, cada grup és el responsable de portar-lo directament als contenidors de l'exterior just a l'acabar la classe. Si no es compleixen alguns d'aquests requisits actitudinals, la nota de l'assignatura serà un 3.

Ahora cal que l'estudiant mostri una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent, a més de ser capaç d'expressar-se amb fluïdesa i correcció.

L'activitat de Diagrama de bitàcola competencial s'entregarà el 28 o 29 de desembre. L'Activitat de síntesis del procés d'aprenentatge i els informes d'autoavaluació s'entregaran la darrera setmana de classe (21 i 22 de desembre). El Projecte d'Aprenentatge Psicomotor Co-tutoritzat consta de 3 subactivitats d'avaluació: l'Exposició de continguts s'avaluarà el 13 d'octubre i 2 de novembre; la Pràctica docent individual el 3-9-10-16-17-23-24-30 de novembre, i 1 i 7 de desembre; i l'Exposició i Presentació del Projecte i la seva Documentació el 14, 15, 21 i 22 de desembre. La revisió-recuperació final de l'assignatura es farà el 25 i 26 de gener (els estudiants que optin a aquesta via només podran tenir un 5 de nota final de l'assignatura). Les dates de dilluns pertanyen al grup 61 i les de dimarts als grup 62.

Les qualificacions de cada una de les evidències d'avaluació es comunicaran en un període no superior a 4 setmanes següents al seu lliurament. L'estudiant que vulgui revisar la nota, haurà de fer-ho en els 15 dies posteriors a la seva comunicació en l'horari de tutories que el professorat té establert per aquesta assignatura i que es consigna en el programa de la mateixa.

Les qualificacions de les activitats realitzades en petits grups, es consideren individuals, de manera que no necessàriament tots els components del grup han de ser avaluats amb la mateixa qualificació.

La còpia i el plagiat són robatoris intel·lectuals i, per tant, constitueixen un delicte que serà sancionat amb un zero en tota l'assignatura perdent la possibilitat de recuperar-la tant si és un treball individual com en grup (en aquest cas tots els membres del grup tindran un 0). En el cas de còpia entre dos alumnes, si no es pot saber qui ha copiat de qui, s'aplicarà la sanció a tots dos. Volem recordar que es considera "còpia" un treball que reproduïx tot o una part significativa del treball d'un/a altre/a company/a. "Plagi" és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, és a dir, sense citar-ne les fonts, independentment que les fonts originàries siguin en paper o en format digital. Més informació sobre plagi a:

http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html

Abans d'entregar una evidència d'aprenentatge, cal comprovar que s'ha escrit correctament les fonts, notes, citacions textuais i referències bibliogràfiques seguint la normativa APA de la UAB:

https://ddd.uab.cat/pub/recdoc/2016/145881/citrefapa_a2016.pdf

http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_03.html

L'avaluació proposada pot experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat de síntesi del procés d'aprenentatge	40%	0	0	1, 2, 9, 11, 12
Informe d'autoavaluació	5%	0	0	1, 11
Projecte d'Aprenentatge Psicomotor Co- Tutorat: Documentació sessió psicomotricitat a companys/es i infants a una escola (sessió escola fora horari assignatura universitat)	55%	0	0	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

Bibliografia

Arnáiz, P. i Bolarín, M^a. J. (2000). Una propuesta para la observación de los parámetros psicomotores. *Entre Líneas*, 7, 6-9.

Arnáiz, P., Rabadán, M., i Vives, I. (2001). *La psicomotricidad en la escuela. Una práctica preventiva y educativa*. Barcelona: Teide.

Bonàs, M. (2006). L'art del pintor de paisatges. Algunes reflexions entorn de la Documentació. *In-fàn-cia*, 151, 24-28.

Conde, J.L. i Viciano, V. (1997). *Fundamentos para el desarrollo de la motricidad en edades tempranas*. Málaga: Aljibe.

Cortés, P. i Moya, L. (2018). *La psicomotricitat des d'una mirada interdisciplinària*. Revista *In-fàn-cia-a*, 223, 9-12.

García, L. (2000). La observación psicomotriz: transformar la experiencia compartida en comprensión. Propuestas para un análisis interactivo. *Entre Líneas*, 7, 10-14.

Galardini, A.L., Iozzelli, S. (2012). Donar visibilitat als esdeveniments i als itineraris d'experiència dels infants en els serveis per a la infància. A A.L. Galardini, S. Iozzelli, M. Daucoli i G. Tognetti. *Documentar: afinar els ulls per captar moments*. Capellades (Barcelona) Associació de Mestres Rosa Sensat, pp. 9-17.

Hernández, A. (2008). *Psicomotricidad. Fundamentación teórica y orientaciones prácticas*. Santander: PubliCan Ediciones de la Universidad de Cantabria.

Hoyuelos, A. (2007). Documentació com a narració i argumentació. *Guix d'Infantil*, 39, 5-9.

Institut Obert de Catalunya (s.d.). La grafomotricitat. Recuperat de http://ioc.xtec.cat/materials/FP/Materials/1752_EDI/EDI_1752_M06/web/html/WebContent/u2/a3/continguts.html

Justo Martínez, E. (2008). *Desarrollo Psicomotor en educación infantil. Bases para la intervención en psicomotricidad*. Almería: Universidad de Almería, Servicio de Publicaciones.

Llorca, M., Ramos, V., Sánchez, J. i Vega, A. (Coord.) (2002). *La Práctica Psicomotriz: una propuesta educativa mediante el cuerpo y el movimiento*. Málaga: Aljibe.

López, S. & Ribera, P. (2016). Els aspectes motors de l'activitat gràfica i la seva educació. *Guix. Elements d'Acció Educativa*, 428, 19-23.

Martínez-Mínguez, L., Nieva, C. & Moya, L. (2020). Conectar la escuela con la universidad a través de la educación psicomotriz. *Tàndem. Didáctica de la Educación Física*, 69, 39-44.

Martínez-Mínguez, L., Rota, J. i Anton, M. (2017). *Psicomotricitat, escola i currículum*. Barcelona: Octaedro.

Martínez-Mínguez, L., Forcadell, X., Moya, L., Heras, G., Bru, E., Llecha, M., Sánchez, C., Pérez, M. & Anton, M. (2017). Psicomotricistas reflexionan sobre la educación por el movimiento, *Entre Líneas. Revista especializada en Psicomotricidad*, 39, 5-13.

Mir, M. i Urtasun, L. (2008). La observación de la imagen del cuerpo en las sesiones de psicomotricidad. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 62 (2), 107-122.

Mir, M., Urtasun, L., Gayà, E., Morey, P., Morell, S., Sierra, P. i Reus, A. (2012). Una estrategia de observación y comunicación: el álbum de psicomotricidad. *Entre Líneas*, 30, 37-43.

Pla, G. (2017). El juego como medio natural de desarrollo y aprendizaje. En M. Mas, i M. Anton, (Coord.) *Psicomotricidad educativa: avanzando paso a paso*. Barcelona: Octaedro, pp. 33-49.

Pla, G. (2012). La construcción del tiempo en la sala de psicomotricidad: nociones conceptuales y propuestas prácticas. *Entre Líneas*, 29, 19-23.

Ribera, P., Villagrasa, M.R. i López, S. (2015). *La escritura: cómo conseguir un buen grafismo. Prevención y atención de sus dificultades en el aula*. Barcelona: Graó.

Rota, J. (2015). *La intervención psicomotriz. De la práctica al concepto*. Barcelona: Octaedro.

Sánchez, J. i Llorca, M. (2008). El rol del psicomotricista. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 62 (2), 35-60.

Segarra, L. (2014). *Un cuerpo que suena. El sonido del cuerpo en la sala de psicomotricidad*. FAPEE (Federación de Asociaciones de Psicomotricistas del Estado Español), pp. 116-122. Disponible en: http://psicomotricistas.es/wp-content/uploads/2015/03/3_COMUNICACIONES.pdf

Sugrañes, E. i Àngel, M.A. (Coords.) (2007): *La educación psicomotriz (3-8 años)*, Barcelona: Graó.

Vaca, M. i Varela, M.S. (2008): *Motricidad y aprendizaje. El tratamiento pedagógico del ámbito corporal (3-6)*. Barcelona: Graó.

Viscarro, I, Comi, Mª D., Solé, M.P. & Solsona, J. (2004). El material reutilitzat a les sessions de psicomotricitat. *Comunicació Educativa*, 17, 30-33. Recuperat de <http://revistes.urv.cat/index.php/comeduc/article/view/543/523>

Viscarro, I. i Camps C. (1999). Propuesta de educación psicomotriz; objetivos y fases de la sesión. *Actas del XVII Congreso Nacional de Educación Física*, Huelva: Universidad de Huelva, vol.1.

Enllaços web i xarxes socials:

Fòrum Europeu de Psicomotricitat:

<http://psychomot.org/>

FAPEE (Federació d'Associacions de Psicomotricistes de l'Estat Espanyol):

<http://www.fapee.net/>

Revista Psicomotricitat.com

<http://www.lapsicomotricidad.com/>

Grup de Recerca en Educació Psicomotriu (2014-SGR-1662):

Twitter: @GREP_UAB

Facebook: Grup de Recerca Educació Psicomotriu UAB

Web: <http://grupsderecerca.uab.cat/grepuab/ca>

Canal de Youtube: <https://www.youtube.com/channel/UCFZoyYPOZBTalaLxxH5OqsA>

Red de Evaluación Formativa y Compartida

<https://redevaluacionformativa.wordpress.com/>

Bibliografia d'ampliació:

Alòs, M., i Andrés, M.N. (2014). Observar per avaluar a l'etapa de 0 a 6 anys. *Guix d'Infantil*, 76, 31-36.

Alvarado, M. (2016). *#JugarEnPsicomotricidad. Estudios, análisis, reflexión y práctica*. Buenos Aires: Revista de Psicomotricidad.

Anton, M. (2019). Cos i família... en moviment, *Guix d'Infantil*, 98, 24.

Anton, M. i Martínez-Minguez, L. (2017). Con el cuerpo expresamos, dialogamos, experimentamos... aprendemos. En D. Cañabate y A. Soler (Coords.), *Movimiento y lenguajes. De la experiencia sensorio perceptiva a la conciencia y el pensamiento* (pp.33-37). Barcelona: Graó.

Anton, M. i Sugrañes, E. (2003). Orientación espacial y desarrollo, *Entre líneas*, 13, 24-27.

Arnáiz, P. (2020). *Evolución y contexto de la práctica psicomotriz. Tomo I. Primeros pasos*. Buenos Aires: Corpora.

Arnáiz, P i Bolarín, M^a. J. (2000). Guía para la observación de los parámetros psicomotores. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 37, 63-85.

Aucouturier, B. (2018). *Actuar, jugar, pensar. Puntos de apoyo para la práctica psicomotriz educativa y terapéutica*. Barcelona: Graó.

Aucouturier, B. (2014). *L'enfant terrible. ¿Qué hacer con el niño difícil en la escuela?* Barcelona: Graó.

Aucouturier, B. (2007). *Los fantasmas de la acción y la práctica psicomotriz*. Barcelona: Graó.

Benavides, M. i Nuñez, R. (2007). Matemáticas y Psicomotricidad: la noción de espacio. *Revista Iberoamericana de Psicomotricidad y Técnicas Corporales*, 25 (7), 235-244.

Bonastre, M. i Fusté, S. (2007): *Psicomotricidad y vida cotidiana (0-3 años)*, Barcelona: Graó.

Bru, E. i Sarri, E. (2019). El cos i el moviment, presents a l'escola, *Guix d'Infantil*, 98, 17-19.

Calmels, D. (2019). *Infancias del cuerpo*. buenos Aires: Ediciones Biblos.

Calmels, D. (2018). *El juego corporal*. Barcelona: Paidós.

Calmels, D. (2016). *¿Qué es la psicomotricidad?: los trastornos psicomotores y la práctica psicomotriz: nociones generales*. Buenos Aires: Lumen.

Calmels, D. (2016). *El cuerpo en la escritura*. Buenos Aires: Ediciones Novedades Educativas.

Calmy, G. (1976). *La educación del gesto gráfico*. Barcelona: Martínez y Núñez.

Chokler, M. (2014). *Acerca de la Práctica Psicomotriz de Bernard Aucouturier*. Lima: Centauto.

Conde, J.L. y Viciano, V.(1997). *Fundamentos para el desarrollo de la motricidad en edades tempranas*. Archidona (Málaga): Aljibe.

Domingo, Q. (1990): *Psicomotricidad*. Murcia: Seco Olea.

- Figueras, J. (2015). *La Danza a l'escola: el mestratge de Joan Serra*. Barcelona: Rosa Sensat.
- Font, C. (2000): *El trabajo corporal en el ciclo de 3 a 6 años*. A Anton, M. i Moll, B. (Coord): *Educación Infantil. Orientaciones y recursos (0-6 años)*. Barcelona: Ciss Praxis.
- Franc, N. (2001). La psicomotricidad en el marco educativo y preventivo. *Actas I Congreso Estatal de Psicomotricidad: Desarrollo en intervención psicomotriz*. FAPEe (Federación de Asociaciones de Psicomotricistas del Estado Español), pp. 27-38.
- Galardini, A.L., Iozzeli, S., Daucoli, M. i Tognetti, G. (2012). *Documentar: afinar els ulls per captar moments*. Capellades (Barcelona) Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Goddard, S. (2017). *El niño bien equilibrado: clave del desarrollo neurológico para un buen aprendizaje*. Ing Ediciones.
- Hoyuelos, A. (2012). Les imatges fotogràfiques com a documentació narrativa. *In-fàn-ci-a*, 188, 7-15.
Recuperat de http://blocs.umanresa.cat/educaciofub/files/2013/11/hoyelos_infancia_2.pdf
- Lapierre, A., Llorca, M. i Sánchez, J. (2015). *Psicomotricidad relacional. Reflexiones desde la práctica*. Málaga: Aljibe.
- Llorca, M. (2006). El juego: recurso básico en Psicomotricidad. *Revista Iberoamericana de Psicomotricidad y Técnicas Corporales*, 21 (6.2.), 153-164.
- Llorca, M. i Vega, A (1999): *Psicomotricidad y globalización curricular en educación infantil*. Málaga: Aljibe.
- Llorca, M., Sánchez, J. i Morillo, T. (2019). *La Psicomotricidad como acompañamiento a la población infantil con TEA*. Buenos Aires: Ediciones Corpora.
- Llorca, M. i Sánchez, J. (2003). *Psicomotricidad y necesidades educativas especiales*. Málaga: Aljibe.
- Llorca, M i Sánchez, J. (2019). Pràctica psicomotriu educativa, *Guix d'Infantil*, 98, 25-26.
- Lurçat, L. (1980): *Pintar, dibujar, escribir y pensar*. Madrid: Cincel-Kapeluz.
- Mas, M. i Anton, M. (Coord.) 2017. *Psicomotricidad educativa: avanzando paso a paso*. Barcelona: Octaedro.
- Martínez-Mínguez, L. (2019). Bellugar-se per transformar i aprendre, *Guix d'Infantil*, 98, 9-12.
- Martínez-Mínguez, L., Palou, S. i Anton, M. (2016). El joc corporal com a base de tots els jocs. A M. Edo, Blanch, S. i M. Anton, *El joc a la primera infància* (pp. 124-140). Barcelona: Octaedro.
- Martínez-Mínguez, L. i Forcadell, X. (2012). La observación del psicomotricista. *Entre Líneas*, 30, 5-11.
- Mas, M. i López, G. (2018). La importància del traç a l'escola bressol. Un espai d'expressió des de la mirada de l'educació creadora, *In-fàn-ci-a*, 221, 12-16.
- Mir, M. (2012). Una estrategia de observación y comunicación: el álbum de psicomotricidad. *Entre Líneas*, 30, 37-43.
- Moya, L. (2019). La corporeïtat dels mestres i les mestres en la seva formació inicial. Una oportunitat per (re)conèixer-se i (re)descobrir-se com a docents, , *Guix d'Infantil*, 98, 20-23.
- Pérez, M. i Morales, L. (2019). Psicomotricitat i vida quotidiana, *Guix d'Infantil*, 98, 13-16.
- Piaget, J. (1978). *El desarrollo de la noción de tiempo en el niño*. México: Fondo Cultura Económica.
- Pla, G. (2019). Com afavorir el joc lliure i espontani, *Guix d'Infantil*, 98, 26.
- Ponce de León, A. (Coord.) (2009). *La educación psicomotriz para niños de 0 a 6 años*. Madrid: Biblioteca Nueva.

- Prieto, A. (2017). *Flipped Learning. Aplicar el Modelo de Aprendizaje Inverso*. Madrid: Narcea.
- Rieu, C., Frey, F., Kerouedan, M. (1980). *De la motricidad a la escritura*. Madrid: Cincel-Kapelusz.
- Rizo, M. (2019). *Práctica psicomotriz en neonatología*. Buenos Aires: Ediciones Corpora.
- Rael, M.I. (2009). Espacio y tiempo en Educación Infantil. *Innovación y experiencias educativas*, 15.
Recuperat de http://www.csicsif.es/andalucia/modules/mod_ense/revista/pdf/Numero_15/ISABEL_Rael_1.pdf
- Ruiz de Velasco, A. y Abad, J. (2019). *El lugar del símbolo. El imaginario infantil en las instalaciones de juego*. Barcelona: Graó.
- Sánchez, J i Llorca, M. (2018). *Los trastornos del vínculo: análisis e intervención desde la psicomotricidad relacional*. Buenos Aires: Ediciones Corpora.
- Sánchez, J. i Llorca, M. (2008). *Recursos y estrategias en psicomotricidad*. Málaga: Aljibe.
- Sassano, M. (2015). *El cuerpo como origen del tiempo y del espacio. Enfoques desde la psicomotricidad*. Buenos Aires: Miño Dávila.
- Sassano, M. (2014). *Cuerpo, función tónica y movimiento en psicomotricidad*. Buenos Aires: Miño y Dávila.
- Sassano, M. (2013). *La construcción del yo corporal: esquema e imagen corporal en psicomotricidad*. Buenos Aires: Miño y Dávila.
- Sauvy, J. i Sauvy, S. (1980). *El niño ante el espacio*. Madrid: Pablo del Río.
- Segarra, L. (2013). Uniendo lenguajes, la música en la sala de psicomotricidad. *Entre Líneas*, 32, 26-28.
- Serrabona, J. (2018). *Conversando sobre psicomotricidad*. Buenos Aires: Ediciones Corpora.
- Tabak, G. (2018). *Explorar el cuerpo en el Jardín Maternal. Los sentidos de la Expresión Corporal. Orientaciones para hacer y pensar*. Barcelona: Noveduc-Graó.
- Vila, B. i Cardo, C. (2005). *Material sensorial (0-3)*. Barcelona: Graó.
- Wild, R. (2000). *Calidad de vida y educación*. Barcelona: Herder.
- Xarxa Territorial d'Educació Infantil de Catalunya (2009). *Documentar. Una mirada nova*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat.